

Line Anthony Reckweg

JESUS J VAR S i NGLE

En bog om
at være
single og
kristen

Line Anthony Reckweg

JESUS U VAR SINGLE

En bog om at være
single og kristen

LOHSE

Indholdsfortegnelse

Tak til	7
Indledning	9
Hvad der menes, når der står ...	11
Identitet og værdi	13
Kristen single gennem tiden	15
Hvem ser jeg?	19
Hvem ser Gud?	23
De fire kærligheder	34
Kærlighedstypologier	35
Eros – parforholdets kærlighed	39
Hengivenhed – den hjemlige kærlighed	45
Venskab – kærlighed som støtter og udfordrer	49
Næstekærlighed – kærlighed uden årsag	54
Kærlighedens prioritet	55
Venskaber og stærke relationer	58
Vær intentionel	60
Mere end et like	63
Venner af det modsatte køn	68
Broderkærlighed: at øve sig i kærlighed	72

JESUS VAR SINGLE

Kærlighed som afgudsdyrkelse	76
Når kærligheden bygger sit eget tårn	78
Når utålmodigheden tager over	83
Singlelivets smerter	85
Ensomhed	86
Sygdom	92
Barnløshed	95
Alderdom	98
Singlelivets sæsoner	100
Guds fulde rustning	103
Singlelivets muligheder	111
Familier og fællesskaber	115
Familier	122
Seksualitet	133
Hvad er seksualitet?	134
Et lystent blik	139
Dating	152
Forventninger	154
Når datinglivet kradser	159
Dating som kristen	164
Efterord	172
Appendiks:	174
En tålmodig længsel	174
Omtalte ressourcer	185
Noter	187

Tak til

Mange mennesker har direkte og indirekte bidraget til denne bog, og alle fortjener en stor tak.

Først og fremmest en stor tak til de seks interviewpersoner, som har stillet deres liv til rådighed for bogens indhold. De har udvist mod og viljestyrke, og de har opmuntret mig ubeskriveligt undervejs i processen. Det drejer sig om Louise på 30 år fra Aarhus; Heine på 33, også fra Aarhus; Erika på 37 år fra Aalborg; Majbrit' på 45 år fra Silkeborg; Frank på 49 år fra Vejle og Flemming på 59 år fra en lille by uden for Herning. Uden dem ville bogen ganske enkelt ikke være blevet til noget.

Dernæst en stor tak til forlaget, fordi de gav mig tid og mulighed for at dedikere et halvt år til denne bog. Tak fordi I har set vigtigheden af en moderne, dansk udgivelse, som sætter singleliv på dagsordenen.

Sidst, men ikke mindst tak til alle de venner og bekendte, som jeg har snakket med gennem de seneste år om singleliv og forhold. Tak fordi I ikke har holdt jer tilbage fra at give jeres mening til kende og bidrage med inspiration. Uden jer var ideen aldrig blevet født, og indholdet aldrig blevet ægte.

Må bogen være dig til ære, Gud, og os til gavn.

Indledning

Jeg slår et stort brød op, og det gør jeg, fordi jeg gerne vil, at bogen skal være relevant for dig. »Dig« er bare et meget vidt begreb. Du samlede måske bogen op, fordi du håbede på at læse en håndbog i at være single, men så simpelt er det ikke. At være single er ikke et syndrom, man kan studere og udnævne sig selv til ekspert i. Når det handler om singler, så handler det om mennesker, og derfor handler denne bog dybest set om at blive bedre til at leve det liv, Gud har givet os – og den udfordring er ikke kun relevant for singler. Bogen handler om identitet og værdi, om fællesskaber og relationer, om glæde og smerte og mange flere alment menneskelige vilkår og overvejelser, som vi alle bør gøre os selv den tjeneste fra tid til anden at tage frem i lyset, støve af og tegne op igen med Guds tusch.

Mennesker kan aldrig skæres over én kam – det bliver en sådan bog dog i en vis grad nødt til, hvis den skal være til nogen nytte. Det er ikke gjort, for at du skal føle dig defineret eller presset ned i en kasse, men snarere for at opstille nogle problemer og løsningsforslag, som du kan spejle dig i, hvorved du kan blive klogere på dig selv – uanset om problemerne ligner dine eller løsningsforslagene er brugbare for dig. Vores forskelligheder kan være med til at gøre os skarpere på, hvem vi er.

Sagen er også, at det kan være, du slet ikke er single. Men hvorfor skulle du så læse bogen? Svaret er meget simpelt. Vi er sat i verden som mange forskellige mennesker, og Gud har et ønske om, at vi øver os på at være her sammen. Så denne bog er akkurat lige så aktuell for dig, som engang var single, men som nu kun kender folk, der er det – tætte venner, familiemedlemmer eller søstre og brødre i Herren – for bogen rummer også vigtige udfordringer til dig. Singleliv er også et paranliggende. Jesus' kirke er et fællesskab, og hvis vi skal blive rigtig gode til at leve sammen, så må vi gøre en indsats for at forstå hinanden, og ikke mindst at gøre livet nemmere for hinanden.

For singlelivet kan være svært. Rigtig svært. Ligesom livet generelt kan være det. Det kan gøre ondt på én selv – ligesom det kan være årsag til bekymring og skuffelse hos familie og venner – og denne smerte skal anerkendes. Denne bog besøger smerten og forholder sig til den, men smerten får ikke lov til at blive til selvmedlidenhed. Bogen vil gerne støtte og trøste, i det omfang det er muligt gennem blæk og papir, men det er ikke her, du som single får lov til at grave dig ned i en offerrolle, hvor alt bliver universets skyld, fordi goderne er uretfærdigt fordelt. Seks mennesker i forskellige aldre er blevet interviewet, og deres historier er vidnesbyrd om, at livet er fuldt af velsigelser uanset civilstand. I respekt for deres livsfortællinger drister jeg mig til også at belyse de positive og livgivende sider ved at leve som enlig, med alt hvad det må indebære. Jeg håber, at deres stemmer tilsammen må blive et vidnesbyrd, som kan opmuntre, udfordre, trøste og inspirere til et liv under Guds ledelse. Og hvis det er det, tilværelsen byder, som single.

Hvad der menes, når der står ...

Jeg bruger for det meste termen »single«. Det er dog ikke uden overvejelser eller uden et vist behov for at gå på kompromis. For sagen er, at begrebet »single« kun har nogle meget ringe alternativer. For et par årtier siden sagde man konsekvent »enlig«, men i moderne ører klinger det som en trist nabo til »ensom«, selvom det på ingen måde er det samme. For at du ikke skal have billedet af en ensom gammel kone i hovedet hele vejen igennem bogen, så faldt valget på begrebet »single«.

Udfordringen med begrebet »single« er dog, at det er kommet ind i sproget i forbindelse med begrebet »dating«. For flere vil det at være »single« hænge nøje sammen med, at man er »tilgængelig på markedet«; at man som single per definition går og leder efter en partner. Med lidt mental bearbejdning kan vi dog godt få det omformet til et mere nuanceret billede. For singler er ikke defineret af deres søgen efter et andet menneske. At være single handler ganske enkelt om, at man ikke står i en romantisk relation til nogen, og det handler ikke om, hvem man er, hvor man søger hen, eller hvad ens håb og drømme i øvrigt er. »Single« skal altså i denne bog forstås ganske neutralt.

Havde denne bog kun én udtalt målsætning, så ville det være at hjælpe dig som single med at finde fred med at være netop dér i livet, hvor du er. Løsningen i denne bog er aldrig at få en kæreste, fordi det ville være cirka lige så elendig rådgivning som at gå til den økonomisk trængte og foreslå, at han begyndte at spille lotto (ikke at sandsynligheden for gevinst overhovedet ligger i nærheden af hinanden) – så simpelt er livet ganske enkelt ikke. Det handler om at forvalte de muligheder og ressourcer, man har, i stedet for at satse hele butikken – din tid, din energi, din identitet – på noget, som ingen har garan-

teret vil komme. Det betyder ikke, at du ikke får en kæreste, eller at du skal opgive din søgen; det handler udelukkende om, hvad der skal have lov til at definere og styre dig.

Bogen slutter med et kapitel om dating, fordi (næsten) alle singler søger efter den romantiske kærlighed, og fordi kirken og menneskene i den stadig har meget at lære, når det kommer til datingkultur. Denne læring kan gøre singlers romantiske søgen sundere og nemmere.

Det er også værd at nævne, at jeg ikke bruger begrebet single om alle, som ikke er i et parforhold. I denne kontekst betegner »single« de mennesker, som aldrig har været gift, og som for tiden ikke er i et parforhold. Bogen henvender sig derfor ikke specifikt til fraskilte eller enker, men den rummer nogle afsnit, som kan være til glæde og gavn for alle grupper.

Når det er sagt, er der ikke andet tilbage at sige end god læselyst!

Identitet og værdi

Da jeg gik i tredje klasse, var en af de bedste beskæftigelser, vi kunne komme i tanke om, næst efter at spille Myretuen, at spå hinanden. Der skulle ikke meget til. Med et sæt spillekort kunne vi afgøre hinandens fremtid, og fremtiden handlede altid om, hvem vi skulle giftes med. Vi gik i tredje klasse, vi havde aldrig været forelskede, kysseleg var det pinligste, vi kunne finde på, og alligevel handlede det om ægteskab. Vi lagde kortene ud på bordet med bagsiden opad i et sirligt system, som symboliserede en vielse, hvor hvert kort var et familiemedlem, en ven eller sågar bruden, brudgommen eller præsten. Derefter gik vi demokratisk til værks. Hvert rødt kort, der blev vendt, betød et »ja« til ægteskabet, og hvert sort kort betød et »nej«. Sjovest var det, hvis præsten eller ægteparret selv var imod ægteskabet. Efter ganske kort tid var fremtiden afgjort, indtil nogen fandt på en anden, man skulle giftes med, eller vi vendte tilbage til Myretuen.

Spådomslege i folkeskolen er meget uskyldige. Alligevel afspejler legen her to almenmenneskelige træk: længslen efter at kunne planlægge fremtiden og forventningen om, at den bringer ægteskab med sig. Livet har dog en uhelbredelig tendens til at overraske os. Derfor er en af de første svære erkendelser,

som de fleste singler må forlige sig med, at tingene ikke går, som man har planlagt.

Vi er alle sammen produktet af en mand og en kvinde, som for en kortere eller længere periode fandt sammen. Menneskeslægten uddør den dag, mennesket holder op med at følge sine romantiske eller redebyggende impulser og danne par. Det er derfor ikke så underligt, at det for mange af os ligger fuldstændig indbygget i vores væsen, at vi en dag gerne vil ende det samme sted som de to mennesker, der har bragt os til verden.

Knap så indbygget, men mere kulturbestemt, har vi også en vis forventning om, hvornår i livet det skal ske, på hvilke præmisser det skal ske, og måske ligefrem hvordan det skal ske. I dagens Danmark gifter man sig for eksempel, fordi man har romantiske følelser for hinanden. Det ville være utænkeligt — eller i hvert fald sørgeligt — at gifte sig af nogen anden grund. Sådant har det ikke altid været, men sådan er kulturen i dag. I tredje klasse vidste vi også alle sammen, at vi gerne ville giftes midt i tyverne (i tredje klasse!). Det skyldtes højst sandsynligt, at det var det, vores familie-kultur havde inspireret os til, for statistikkerne afslører, at vores egne forældre blev gift i den alder².

Forventningerne til livet bliver i høj grad farvet af, hvordan tilværelsen har formet sig for dem, vi er iblandt – i familien, i omgangskredsen, i samfundet. Vi bliver født ind i eller tilpasser os en bestemt kultur, og det kendetegnende for kultur er, at den former alle de udtalte overbevisninger i os. Derfor kan vi have forventninger til livet, som ingen har lovet os, og derfor kan vi senere i livet være nødt til at bearbejde de skuffelser og knubs, som livet i stedet har bragt.

Men kultur ændrer sig. Derfor er det også givende og perspektiverende at se tilbage og danne sig et overblik over, hvordan – i særdeleshed kristne – mennesker har forholdt sig til familie og singleliv gennem tiden. Det kan hjælpe os til at se vores egen tid i et nyt lys.

Kristen single gennem tiden

Synet på singlestanden har op igennem tiden været meget skiftende, og den gennemgang, du finder her, er meget overordnet. Hvis du ønsker et dybere kendskab til civilstandenes historie, så kan jeg anbefale at læse Al Hsus bog *Kristen single*, som blev udgivet af Credo i 2001 (den kan lånes på biblioteket). I den bog uddyber han nogle af de strømninger og vendepunkter, som kun hurtigt gengives her.

De kristnes historie begynder med jødernes historie, og ser man på jødisk skik, står ægteskabet som det mest naturlige i verden. I den gammeltestamentlige jødiske kultur forventedes det af alle, at de giftede sig og ikke mindst, at de fik børn. Der fandtes ikke nogen opgave eller stilling (heller ikke som eksempelvis præst eller profet), der forhindrede dig i at blive gift. De lange og grundige stamtavler i Det Gamle Testamente viser, hvor vigtig familie og slægt var i jødisk tradition.

Barnløshed har derfor også en central plads i de gammeltestamentlige fortællinger. Sara pådutter sin mand at få et barn med sin trælkvind, Hagar, fordi det er så afgørende for hende at kunne give sin mand en arving (1 Mos 16,1-2). Også Jakobs kone Rakel kæmper med barnløshed, hvilket får hende til fortvivlet at udbryde: »Skaf mig børn, ellers dør jeg!« (1 Mos 30,1). I Dommerbogen kapitel 11 møder vi soldaten Jefta, som er kommet til at afgive et løfte, som afstedkommer, at han må

ofre sin datter efter en stor sejr på slagmarken. Pigen forsøger ikke at undgå konsekvenserne af sin fars letsindige løfte, men bemærkelsesværdigt nok sørger hun mest af alt over, at hun aldrig vil blive gift: »Hun gik ud i bjergene sammen med sine veninder og græd over, at hun skulle dø som jomfru ... Hun havde aldrig været sammen med en mand. Det blev skik i Israel, at israelitiske kvinder fire dage hvert år går ud og synger klagesange over gileaditten Jeftas datter« (Dom 11,38-40). Det siger noget om alvoren i pigens ulykke, at det blev en mindededag for alle Israels kvinder.

Man møder kun få mennesker i Det Gamle Testamente, som ikke er gift, og det er profeter, som har fået et helt særligt kald fra Gud. Jeremias er et eksempel. Gud siger til ham: »Du må ikke gifte dig og få sønner og døtre på dette sted« (Jer 16,1). Disse profeter har dog på ingen måde været normskabende, men har tværtimod skilt sig ud som nogle særlige personer i datidens samfund.

Det er derfor afsindig radikalt, når Jesus kommer på banen og udtaler: »Der er ingen, der har forladt hjem eller hustru eller brødre eller forældre eller børn for Guds riges skyld, som ikke får det mangedobbelt igen i denne verden og evigt liv i den kommende verden« (Luk 18,29-30). Med sin livsførelse og sine ord minder han folket om, at livet kan leves fuldt ud — også som single — for livets første fokus handler om at leve med Gud, og ikke om et hav af traditioner eller nødvendige konventioner. Jesus kom til jorden som det perfekte menneske for at leve det perfekte liv, som vi ikke er i stand til. *Og han var single.* Der ligger derfor en spændende invitation til alle singler om at følge i hans fodspor og undersøge, hvilke velsignelser der ligger gemt i en sådan livsførelse. Guds egen søn har banet vejen for alle singler til at finde fred og formål med deres civilstand.

Denne vej følger Paulus. Han går i Jesus' fodspor og lever som single, selvom det er opsigtsvækkende afvigende fra både jødisk og græsk-romersk kultur.

Den første kirke holder Paulus og hans anbefaling om at leve som ugift (fra 1 Kor 7) højt, og der vokser senere en cølibatstradition frem i nonne- og munkeklostre. Det bliver en almindelig opfattelse, at cølibatsløftet bringer den troende tættere på sand efterfølgelse af Gud, og i løbet af det femte århundrede bliver det påbudt alle præster at leve i cølibat.³

Det store skifte sker i 1500-tallet, da Luther går i spidsen for en reformation af kirken. Han gør op med store dele af den hidtidige kristendoms- og kirkeforståelse – herunder synet på ægteskab og singleliv. Opfattelsen i kirken havde taget en drejning mod, at singlelivet var ægteskabet overlegent, men samtidig stod mange præster ikke ved, hvad de prædikede, og levede i skamløse seksuelle forbindelser og affærer, som kirken elegant ignorerede. Det gjorde Luther op med.⁴

I forsøget på at hive civilstandsforståelsen op af den ene grøft blev der i nogle henseender hevet så hårdt, at kirken siden da har kæmpet med at acceptere singlerne, hvad enten de er det ufrivilligt eller efter eget valg.

I nyere tid er antallet af singler i Danmark steget støt. I 2015 var 37 % af alle voksne danskere singler, hvilket svarer til 1,6 mio. mennesker, sammenlignet med ca. 1,2 mio. i 1986, da Danmarks Statistik begyndte at tælle. Denne stigning betyder, at vi også inden for kirken ser flere og flere, som er singler i længere tid, og som forbliver singler. Det øger vigtigheden af, at denne høje andel af vores fællesskaber føler sig inkluderet og velkomne i kirker og missionshuse, og at de ikke oplever at lide under en »overeksponeret familieteologi«.

Familieteologi er i mange henseender en styrke i vores kirke. Vi lever i en tid, hvor flere og flere familier falder fra hinanden, og ved at holde familien og dens værdi højt kan kirken tegne et modbillede til samfundet og forhåbentligt være med til at hele et krakelerende familie billede. Men en overeksponeret familieteologi bliver en teologi, der prædikes ud mellem sidebenene i sammenhænge, hvor den ikke hører til. Den sætter far-mor-og-børn op som den »rette« måde at leve livet på og presser denne ambition ned over alle uden hensyntagen til, at man kan være et andet sted i sit liv. En overeksponeret familieteologi gør det rigtig svært at være single.

Flemming er 59 år og fra Vestjylland. I starten af halvfemserne var han med til at starte Indre Missions arbejde blandt enlige (UNO), og dengang blev han og initiativgruppen mødt af overeksponeret familieteologi fra flere kanter. Flere mente ikke, at et singlearbejde hørte til i Indre Missions familiearbejde, fordi det ville opmuntre folk til at forblive singler, og det skulle man ikke – det var ganske enkelt forkert. Flemming og de andre i gruppen måtte tage mange hårde slag fra kristne kollegaer og bekendte, som åbenlyst afviste arbejdet. Flemming husker, hvordan en kristen kollega til en samling i arbejdsregi begyndte at bede folk om at fri til Flemming, fordi kollegaen mente, at Flemming åbenbart ikke selv var i stand til det. Tiden bød på flere ubehageligheder, men da UNO-udvalget kunne invitere til deres første arrangement, håbede de på en pæn tilslutning på omkring 50 mennesker. Undervejs opjusterede de og regnede i stedet med 75. På dagen dukkede der 200 mennesker op, og de måtte afvise 25, fordi der ikke var plads.

Der var et stort behov for et singlearbejde, men der var et stort tabu at nedbryde. Folk turde ikke stå ved, at de var singler, og at de deltog i UNOs arbejde. Flemming husker to søstre, som

ringedes ved hver uge. Den ene søster sagde en uge: »Vi kan desværre ikke snakkes ved i næste uge, fordi jeg skal noget.« Det var helt fint med den anden søster, for hun skulle også noget. Da søstrene så dukkede op til deres aftale, fik de øje på hinanden og fandt ud af, at de var taget til det samme UNO-arrangement.

Emnet er ikke lige så tabubelagt i dag, men vi er langt fra dér, hvor alle singler med fred i sindet kan deltage i et singleseminar eller i en datingcafé i kirken. Fordi forventningerne til livet var anderledes, er singlestanden for mange en ufrivillig klub, som de ikke har indvilliget i at være medlem af. Det kan medføre oplevelsen af at være fanget i en ufrivillig identitet. Men den oplevelse er ikke forenelig med den identitet, som Gud giver os.

Hvem ser jeg?

Det er ikke lang tid siden, jeg gik i en kolonihave og lugede bede, mens jeg snakkede med en veninde. Hun fortalte mig om en anden pige, som i fortvivelse over at være single havde spurgt: »Er det, fordi Gud elsker mig mindre?« Dér stod hakkejernet stille i nogle sekunder. Denne pige var nået til et punkt, hvor en ydre forventning til livet fik ødelæggende betydning for troen på Guds løfter. Hun havde koblet de to ting: Fraværet af en kæreste måtte betyde fraværet af en kærlig Gud. Det var svært at fortsætte lugearbejdet efter det udsagn, fordi jeg vidste, at der ét eller andet sted sad en nedbrudt ung kvinde, for hvem længslen efter en mand havde fået lov til at fylde så meget, at den helt overskyggede Guds sandhed om, hvem hun var, og hvem han er. Og jeg har på fornemmelsen, at hun ikke er den eneste.

Det er et typisk menneskeligt træk, at vi gerne vil måle og veje ting. Resultatet af målingen og vejningen skal som regel bruges til at sammenligne vores resultater med andres, og det, vi måler mest på, er os selv.

Alle har til en vis grad brug for at hente anerkendelse og værdi ude blandt andre mennesker, men for nogen bliver dette behov afgørende for, hvordan de ser sig selv. Man skaber sig *værdimarkører*: søjler som man kan støtte sig opad, og som kan give et falsk værdi-boost: den dyre racercykel, den lækre bil, den rigtige taske, mærketøjet, den økologiske kost, den trænede krop, det designede hjem, det krævende job, det rette netværk ... og ikke mindst partneren. Kæresten eller ægtefællen kan blive den endelige godkendelse; det ultimative stempel på, at jeg er godkendt og villet.

Louise fra Aarhus på 30 år kalder det *social kapital*. For hende er det alle de ting, man kan lægge i rygsækken, sige »tjek« til og tage med sig. Ting man kan præstere. »Faktisk er det mange af de ting, man kan lægge ud på Facebook«, siger hun, og det er lige præcis de ting, der ødelægger menneskers liv. »Vi kommer til at leve sådan, at vi kun ser hullerne i vores liv. Vi kommer til at leve sådan, at vi kun kan se de områder, hvor vi ikke lever op til forventningerne.« Vi måler og vejer vores liv i sammenligning med andres, og når den sociale kapital afslører et hul på partnerfronten, kan den mangel vokse sig så stor, at den kommer til at definere, hvem man er.

Singlestanden udvider sig for nogen til at handle om meget mere end dét, at man er single. Den kan blive den sygdom, som er skyld i alle andre dårligheder. En tilstand som al anden ulykke klæber sig til. »Hvis bare jeg havde en mand, så ville min chef tage mig mere seriøst. Hvis bare jeg havde en kæreste, så ville jeg have mange flere venner. Hvis bare jeg havde en kone,

så ville mit gudsforhold blive meget bedre.« Singlestanden kan blive syndebuk for mange ting. Når singlestanden får den magt i et menneskes liv, vil det komme til at slide på selve vores identitet. Det kan skabe mindreværd og forbitrelse mod Gud og verden.

Fællesskabet gør det heller ikke altid nemt, når man her stiller sig uforstående over for, hvorfor singlen ikke har en kæreste: »Du er da så sød, hvorfor har du ikke en kæreste?!« Det er noget nær det værste, man kan sige til en single. Hvad der er ment som en kærlig opmuntring, bliver i stedet til konklusionen, at søde mennesker har kærester. Men sådan ved alle godt, at det ikke hænger sammen. Der er mange søde mennesker, som er singler hele deres liv. Samtidig er der mange ubehagelige mennesker, som bliver gift og stifter familie. At være single er en omstændighed, ikke et karaktertræk. For hvad kan konsekvensen blive af at se det som et karaktertræk? At man, enten midt i eller når man er færdig med at bebrejde Gud og verden for sit singleliv, vender bebrejdelsen indad. Hvis ikke det er andres skyld, så må det jo være min egen, kan man komme til at tænke. Så må det jo handle om, *hvem jeg er*, og jeg er åbenbart ikke god nok til at få en kæreste. Så får det lov til at få negativ indvirkning på dit selvbillede.

En bekendt udtrykte det sådan, at det at lede efter en kæreste kan sammenlignes med at søge job. For hvert spændende jobopslag og motiverende jobsamtale med et efterfølgende afslag bliver man i højere og højere grad usikker på sig selv. Er jeg virkelig så kompetent, som jeg forestiller mig? Ville jeg overhovedet kunne bestride den stilling? Skulle jeg måske søge nogle nemmere jobs? Er jeg overhovedet brugbar? Hvis det negative syn på singlelivet bliver til fortællingen om, hvem du

er, så skaber det mindreværd. Et mindreværd som er baseret på den usunde idé om *social kapital*.

Sådan arbejder Gud ikke. Gud tilskriver ikke værdi i et ranglistesystem. »Da jeg endnu var foster, havde du mig for øje; alle dagene stod skrevet i din bog, de var formet, før en eneste af dem var kommet. Hvor er dine tanker dyrebare for mig, hvor stor er dog summen af dem, Gud!« (Sl 139,16-17). Gud kendte dig, før du var til, og allerede dengang elskede han dig. Guds kærlighed afhænger aldrig af, hvad du gør eller ikke gør, og slet ikke, hvad du har eller ikke har. Guds kærlighed bragte dig til verden, og Guds kærlighed vil bære dig herfra igen.

Det er en tendens blandt singler, at man definerer sig selv og andre ud fra deres civilstand. Både Majbrit på 45 år og Louise oplever, hvordan det er deres singlevenner, som bruger mest krudt på at holde styr på, hvem der ellers er singler, og som også har brug for at snakke om, at de selv er det. Deres parvenner går derimod ikke så meget op i, hvem der er singler, og hvem der er i parforhold; i de relationer er venner i højere grad bare venner. Det vidner om, at det særligt er singlerne selv, der skal være opmærksomme på ikke at låse sig selv eller andre fast i singlebilledet.

Frank fra Vejle på 49 år vælger bevidst ikke at lade sig definere af sin singlestand. Han holder af og til prædikener eller bibeltimer, og det kunne aldrig falde ham ind at præsentere sig som single. For ham er singlelivet ikke noget, han er særligt stolt af eller fokuseret på – det er bare noget, han lever i.

Vi skal ikke underkende, at der kan være stor smerte forbundet med at være single, men Louise drømmer om, at flere singler tør sige til verden og til sig selv, at det ikke er alt, der er at sige om mig. Jeg er meget mere end bare single. Hun drømmer om at se flere, som i stedet definerer sig som kristen, veninde,

bror, datter, revisor eller teaterentusiast. For din civilstand, med alt hvad det indebærer, er ikke det eneste, der er at sige om dig. Gud ser langt mere.

Hvem ser Gud?

Se ikke på hans udseende og højde; ham forkastet jeg, for det drejer sig ikke om det, mennesker ser på; mennesker ser på det, de har for deres øjne, men Herren ser på hjertet (1 Sam 16,7).

Intet menneske har en problemfri identitetsforståelse. Vi er alle udfordret og mærket af syndens indtog i verden, som har fået afgørende betydning for, hvordan vi opfatter os selv. Derfor er det heller ikke givende blot at kigge indad, som vi gjorde i det foregående afsnit. At kigge indad har kun til formål at finde ud af, hvad der gemmer sig derinde, så vi ved, hvad vi skal samarbejde med Gud om at ændre. Det er ikke holdbart at forsøge at finde hvile eller fred i sig selv; det er en midlertidig hvile, som ikke kan bære gennem alt. Kun ved at se på Gud kan vi finde den permanente fred og en hvile, som kan bære livet igennem og holde os oppe i alle dele af vores tilværelse.

Derfor er det vigtigste ikke, hvordan du ser dig selv. Det vigtigste er, hvordan Gud ser dig. Dette afsnit baserer sig på Guds sandhed og Guds virkelighed, og den er urokkelig. Den gælder alle mennesker til alle tider – uanset om du er skyte, træl, single eller gift. Guds løfter er givet til alle, og Guds godhed bliver givet i »rigt mål, så I altid i alle måder har nok af alt og endda overflod til at gøre godt ...« (2 Kor 9,8).

Det handler om Guds uendelige storhed. En storhed, som vi må invitere ind i vores liv og tillade at virke med sin forvandlende kraft. En kraft, som gør alt muligt.

Guds indgriben

Rigtig mange er ufrivilligt singler. De ønsker sig et andet sted hen end der, hvor de er, men vejen dertil er uigennemskuelig. Det er frustrerende. Singlelivet er en omstændighed, og derfor er der ikke altid en god eller brugbar forklaring på, hvorfor man er single. Frustrationen over at være single kan som allerede nævnt føre til langvarig og slidsom selvbebrejdelse, fordi man ikke lever op til de forventninger, man har stillet til sig selv. Det kan også føre til langvarig og slidsom bebrejdelse af Gud, fordi han heller ikke lever op til ens forventninger.

Gud er almægtig. Gud er i stand til alt ... hvorfor giver han mig så ikke en kæreste? Jeg tror, alle kristne singler, som gerne vil have en kæreste, har stillet sig selv det spørgsmål. Vi kan føle os så magtesløse i virvaret af mennesker, dates og følelser – eller fraværet af samme – og den eneste, vi kan vende os til, som rent faktisk kan gøre noget ved det, har tilsyneladende vendt det døve øre til. Sover du, Gud? Hvorfor giver du mig ikke, hvad mit hjerte ønsker?

Det står fast, at Gud elsker alle mennesker lige højt. Kærlighedserklæringen fra Esajas' Bog 43,4 må vi alle læse ind over vores liv: »For du er dyrebar i mine øjne, højt agtet, og jeg elsker dig.« Tilmed siger Paulus: »Kristus er alt og i alle« (Kol 3,11). Derfor kan det ikke handle om, at Gud bare har lyst til at velsigne nogle mere end andre, fordi han elsker dem højere. Gud elsker dig, som om der ikke findes andre i hele verden!

Desuden er det en løgn at gå ud fra, at gifte mennesker er mere velsignet end singler. Vi ser flere og flere, som får op-

fyldt deres hjertes drøm og bliver gift, men efter en kortere eller længere årrække falder ægteskabet fra hinanden, og de må i sidste ende lade sig skille. Ægteskabet er altså ikke uden videre lig med livslang lykke (heller ikke selvom man bliver sammen). Tilsvarende er singlestanden heller ikke lig med livslang smerte, selvom lang tids bitterhed godt kan forlede nogen til at tro det.

Der skal ikke herske nogen tvivl om, at Gud gerne vil, at vi er glade. Gud vil gerne, at vi finder nydelse i vores liv her på jorden, ligesom Salomo når frem til i Prædikerens Bog: »At Gud giver menneskene rigdom og formue og giver dem mulighed for at nyde den og få deres løn og glæde sig i deres slid, det er en gave fra Gud« (Præd 5,18). Men når Salomo betragter verden, finder han den først og fremmest grå og meningsløs. Det interessante er, at meningsløsheden for ham ikke er det modsatte af glæde. Den er et vilkår.

Bogen er i virkeligheden et opgør med menneskets slid. Den er et opgør med det menneske, som forsøger at foregribe tingenes gang, og som tror, det kan sætte sig på Guds plads og regere. Salomo når frem til, at vi hverken kan gøre til eller fra. Der er en tid til alt, og det er Gud, der styrer det. Fra vores perspektiv kan det godt ligne meningsløshed: »Jeg så den plage, Gud har givet menneskene at plage sig med: Han har gjort alting godt og rigtigt til rette tid; han har også lagt menneskene verdens gang på sinde, dog uden at de kan finde ud af noget som helst af, hvad Gud gør« (Præd 3,10-11). Gud har givet os en evne til at tænke frem i tiden, men han har begrænset os til at leve i nuet.

Prædikereren bliver i stand til at nyde nuet og Guds velsigelser, fordi han accepterer den tilsyneladende meningsløshed. Meningsløshed er et menneskeligt livsvilkår, som kom ind i verden sammen med syndefaldet, hvilket også forklarer,

hvorfor mennesket har så ufattelig svært ved at acceptere den. Meningsløshed strider imod alt, hvad Gud er. Bibelen er ét stort bevis på, hvordan Gud sirligt og nøje har udtænkt en plan, som mennesker får lov til at være brikker i. Vores modstand mod meningsløshed er derfor et udtryk for gudbilledligheden i os. Fordi det onde også har plads i vores verden, spørger meningsløsheden på jorden, indtil den dag Gud nyskaber den.

Uanset hvor meget vi derfor kan trygle Gud om en forklaring på, hvorfor tingene ser ud, som de gør, er vi ikke garanteret et svar. Mening er en længsel i os, men det er ikke et løfte fra Gud. Og meningsløshed er ikke det modsatte af glæde.

For Louise er det en frustration, at hun ikke ved, hvad der kommer. Hun har især en stor længsel efter at få børn, og den største usikkerhed er, at hun ikke ved, om hun nogensinde får dem. Hun mærker smerten og lægger ikke skjul på, at det kan være rigtig hårdt, men hun ved også, at det ikke er hele historien om, hvem hun er: »Det er hårdt, hvis jeg ikke skal have børn ... Men jeg har en trøst i at være der, hvor Gud gerne vil have mig. Det er ikke så afgørende for livet her på jorden, om jeg får børn. Det er ikke målet med mit liv.«

Louise har prøvet at stå midt i meningsløsheden. Hun har stået i et hul, hvor intet længere havde betydning; hvor det ikke længere betød noget, at hendes mor sagde, hun elskede hende; hvor lysten til livet var udraderet af depression.

Depressionen slog ned i en periode af hendes liv, hvor alt udadtil ellers lod til at køre på skinner. Hun havde fået et spændende job, hun var slankere, end hun nogensinde før havde været, og hendes form var i top. »Men jeg var bare så død indeni. Intet havde værdi. Jeg havde intet ønske om at leve videre – jeg så intet formål med det. Alt, hvad jeg havde bygget op og stolede på som min grund i verden, det smuldrede under mig. Jeg stod

på det der slot af sand, som bare smuldrede.« Hun havde oplevelsen af at have mistet alt, og det eneste, hun fandt at klamre sig til, var Gud. »I sidste ende var det Guds call, om jeg skulle dø eller leve.« Gud holdt hende i live, og den svære tid har ledt hende til en indsigtfuld erkendelse (ikke fjernt fra Salomo i Prædikerens Bog):

Jeg kan ikke forlade mig på ting, som kan tages fra mig. Jeg kan ikke bygge mit liv på ting, som kan tages fra mig. Og det kan alt i denne verden. Det er jo ikke ensbetydende med, at man ikke må nyde det; at man ikke må være glad for det; at man ikke må takke Gud, for de velsignelser, han giver, men i virkeligheden så har Gud i nåden givet mig alt, hvad jeg har brug for. Og det er ligesom ... alt. Og alt hvad jeg ellers får, det er ekstra, og det har jeg ikke brug for — forstå mig ret — men det har jeg jo virkelig ikke *brug* for i mit liv. Og det har været dét, der har sat mig virkelig fri.

Louise kæmpede med en meningsløshed, som havde overmandet hende, og som havde infiltreret alle aspekter af hendes liv. Gud var den eneste, der kunne hive hende op af hullet, og det gjorde han. Hun har derfor aldrig bebrejdet ham, at han ikke har givet hende en ægtefælle, for hun ved, at Gud er det sikreste og vigtigste i hendes liv. Gud er hendes glæde. Gud bar hende, da hun havde allermest brug for det, og det stoler hun på, at han stadig gør. »Jeg kan stadig blive vred og opleve, at det er uretfærdigt, for den kamp vil jeg altid være i på denne jord, men bunden er støbt af, at Gud fortæller mig, at jeg har alt, hvad jeg har brug for.«

Den væsentligste læring for Louise gennem sit sygdomsforløb har været, at det ikke handler om, at Gud skal forvandle min omstændighed. Det handler om, at han skal *forvandle mig*. Hvis vi alle sammen var redskaber i et redskabsskur, så ville Gud være spaden, og mennesket ville være en rive. Gud vil altid et spadestik dybere, hvis der er mere at komme efter, mens mennesket har det mest komfortabelt med bare at skrabe i overfladen. Gud ønsker ikke at forvandle situationer, han ønsker at forvandle liv, og til det behøves der ikke ægtefæller, der behøves kun et menneske, som er villigt til at tjene ham.

Louise stoler på, at Gud har givet hende alt, hvad hun har brug for, og derfor kan hun også hvile i, at Gud ikke nærligt nægter hende noget. Han sidder ikke med alle velsignelserne oppe i Himlen og holder på dem, fordi hun ikke skal have nogen. Han har allerede velsignet hende i overflod.

For Frank er det heller ikke så simpelt, at Gud enten giver eller ikke giver en ægtefælle: »Der er noget forkert i den sang om, at Gud skal give mig en ægtefælle. Gud giver alt, men at du ikke har en kone, betyder ikke, at Gud ikke under dig det. I ægteskabet spørger Gud ikke, om du vil tage imod hans gave, men i stedet om du vil stå ved det valg, du har truffet.« Bibelen rummer meget lidt specifik vejledning i alt det med ægteskabet, og der er intet der tyder på, at vi skal forholde os anderledes til vores valg af ægtefælle, end vi for eksempel forholder os til valg af uddannelse. Nogle bliver specifikt kaldet til en bestemt uddannelse, mens langt de fleste vælger en uddannelse ud fra deres præferencer. Det betyder ikke, at Gud er mere med i det ene end det andet, det betyder snarere, at han har givet dig frihed til at selv at træffe valget.

Jeg var selv engang meget i tvivl, om jeg skulle blive i det forhold, jeg var i, så jeg lagde det frem for Gud, og svaret kom

prompte: Du kan gifte dig, med hvem du vil, så længe jeg er din brudgom. Gud satte perspektivet på plads. Ægteskab eller ej er ikke afgørende for dit liv, men det er efterfølgelsen af ham. Mit forhold endte i sorg og smerte, men det lærte mig mere end noget andet, at Gud må være min førsteprioritet.

En af mine veninder besluttede sig engang for, at hun hver dag ville bede om, at hun måtte begynde at komme sammen med en fyr, som hun havde været lun på i flere år. Der gik ikke mere end en måned, før han spurgte, om de skulle være kærestere. Der gik til gengæld heller ikke mere end fem måneder, før de slog op igen. Hendes historie lærte mig, at Gud somme tider føjer vores kæresteønsker, selvom han godt ved, at det ikke nødvendigvis ender godt. Gud er villig til at give det en chance, hvis vi også er. For som Frank påpeger, så handler det om vilje, og hvis vi har viljen til at få et forhold til at lykkes, så vil Gud højst sandsynlig også gerne give det en chance – resultatet bliver så vores eget ansvar.

Frank bad gennem sine teenageår flere gange om, at det måtte blive til noget med nogle bestemte piger. Det skete aldrig, men i dag har han lært, at der er en meget vigtigere bøn, som vi må lære at bede. For det bedste er ikke, at Gud føjer vores vilje, men at vores vilje føjer hans. Frank beder om, at Guds vilje må ske, og at Gud vil vejlede ham til det bedst mulige liv. Han ønsker at overlade sit liv i Guds hænder, så Gud bliver styrende. For menneskets horisont er begrænset, og vores plan vil altid være snæversynet sammenlignet med Guds. Der, hvor vi ser meningsløshed, ser han et ocean af muligheder, og i stedet for at dvæle ved vores meningsløshed må vi bede Gud om at åbne vores øjne, så oceanet må vise sig for os, og vi må turde træde ud på det.